

Sygn. akt **III AUa 1279/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marta Sawińska (spr.)

Sędziowie: SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans

del. SSO Renata Pohl

Protokolant: st.sekr.sąd. Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2019 r. w Poznaniu

sprawy **R. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 7 listopada 2017 r. sygn. akt VIII U 1833/17

1. oddała apelację;
2. zasądza od pozwanego na rzecz R. G. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

del. SSO Renata Pohl	SSA Marta Sawińska	SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans
----------------------	--------------------	--------------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 czerwca 2017 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.; dalej: ustawa emerytalno-rentowa) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej: rozporządzenie z dnia 07.02.1983 r.), po rozpoznaniu wniosku złożonego dnia 7 czerwca 2017 r., odmówił R. G. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał na warunki przyznania emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w warunkach szczególnych i stwierdził, że wnioskodawczyni udowodniła wymagany 20-letni okres składkowy i nieskładkowy na dzień 1 stycznia 1999 r., ale nie wykazała co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ

rentowy uznał jedynie 14 lat + 7 m-cy + 29 dni tego stażu, wyłączając z okresów ujętych w świadectwie pracy w warunkach szczególnych z dnia 15 lipca 2015 r. okresy absencji chorobowych wnioskodawczyni i związanego z tymi absencjami pobierania wynagrodzenia chorobowego i zasiłków chorobowych. /vide: decyzja w aktach ZUS/

Dnia 20 lipca 2017 r., w formie i terminie przewidzianym prawem, R. G. złożyła odwołanie od powyższej decyzji do Sądu Okręgowego w Poznaniu. W uzasadnieniu stwierdziła, że jej staż pracy w warunkach szczególnych należy liczyć bez wyłączania okresów absencji chorobowych. Na poparcie swego stanowiska odwołująca przytoczyła szereg orzeczeń Sądu Najwyższego. /vide: odwołanie k. 2-5 akt/

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, przytaczając argumentację prawną i faktyczną zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji. /vide: odpowiedź na odwołanie k. 7 akt/

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r. zmieniono zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznano odwołującej prawo do emerytury w obniżonym wieku od dnia (...) r. z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

U podstaw powołanego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

R. G. urodziła się dnia (...) Nie jest członkiem OFE.

Odwołująca legitymuje się na dzień 31 grudnia 1998 r. stażem ubezpieczeniowym wynoszącym co najmniej 20 lat.

Dnia 7 czerwca 2017 r. odwołująca złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Do wniosku odwołująca dołączyła m.in.:

- świadectwo pracy z dnia 30 września 1998 r. wystawione przez (...) S.A. w P. (następcę prawnego Fabryki (...)), potwierdzające zatrudnienie odwołującej w okresie od dnia 1 września 1977 r. do dnia 30 września 1998 r. i zawierające wykaz okresów nieskładkowych odwołujących w okresie od dnia 9 grudnia 1991 r. do dnia ustania zatrudnienia,
- świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 15 lipca 2015 r., wystawione przez (...) spółka z o.o. w P., z którego wynika, że odwołująca wykonywała pracę w szczególnych warunkach w następujących okresach, na następujących stanowiskach:
 - od dnia 01.09.1980 r. do dnia 30.04.1982 r. (pakowacz),
 - od dnia 01.05.1982 r. do dnia 05.09.1987 r. (operator urządzeń dozujących, formujących i pakujących),
 - od dnia 06.09.1990 r. do dnia 30.04.1994 r. (pakowacz),
 - od dnia 01.05.1994 r. do dnia 30.09.1998 r. (operator urządzeń dozujących, formujących i pakujących)

- w świadectwie powołano wykaz A, dział IV, poz. 24 rozporządzenia z dnia 07.02.1983 r. oraz wykaz A, dział IV, poz. 24, pkt 15 i 10 zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego numer 7 z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

R. G. w okresie od dnia 1 września 1977 r. do dnia 30 września 1998 r. była zatrudniona w Fabryki (...) (później: (...) S.A. w P., obecnie (...) spółka z o.o. w P.).

W następujących okresach odwołująca wykonywała pracę w warunkach szczególnych:

- od dnia 01.09.1980 r. do dnia 30.04.1982 r. (pakowacz),
- od dnia 01.05.1982 r. do dnia 05.09.1987 r. (operator urządzeń dozujących, formujących i pakujących),
- od dnia 06.09.1990 r. do dnia 30.04.1994 r. (pakowacz),

- od dnia 01.05.1994 r. do dnia 30.09.1998 r. (operator urządzeń dozujących, formujących i pakujących)

W okresie od dnia 9 grudnia 1991 r. do dnia 30 września 1998 r. odwołująca kilkunastokrotnie przebywała na zwolnieniach lekarskich trwających od 6 do 17 dni – łącznie przez 5 miesięcy i 5 dni.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach emerytalnych odwołującej i aktach sprawy. Dokumenty te Sąd uznał za wiarygodne w całości, albowiem zostały one sporządzone przez kompetentne organy, w zakresie przyznanych im upoważnień i w przepisanej formie. Ich autentyczność i wiarygodność nie była kwestionowana przez strony, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

W opisanym stanie rzeczy sąd I instancji wskazywał, że przyznawanie emerytur dla osób urodzonych tak jak odwołująca po dniu 31 grudnia 1948 r. reguluje art. 184 ustawy emerytalno - rentowej.

Zgodnie z tym przepisem, w brzmieniu obowiązującym od dnia 01.01.2013 r., emerytura przy obniżonym wieku przysługuje ubezpieczonym, którzy łącznie spełnią poniższe wymogi:

- kobieta osiągnie wiek lat 55,
- w dniu wejścia w życie ustawy, czyli na dzień 1.01.1999 r. posiada:
 - a) okres składkowy i nieskładkowy w ilości co najmniej 20 lat,
 - b) z czego co najmniej przez 15 lat wykonywała pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze,
- nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, a jeżeli przystąpiła – złoży wniosek o przekazanie zgromadzonych środków na rachunku za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Bezsporne było to, że odwołująca:

1. dnia (...)r. ukończyła (...) lat,
2. legitymuje się stażem ubezpieczeniowym wynoszącym ponad 20 lat,
3. nie przystąpiła do OFE,
4. legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych w okresach od dnia 1 września 1980 r. do dnia 5 września 1987 r. oraz od dnia 6 września 1990 r. do dnia 30 września 1998 r. wynoszącym 14 lat + 7 m-cy + 29 dni.

Sporne było jedynie uznanie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów absencji chorobowych odwołującej w wymiarze 5 m-cy + 5 dni.

Sąd przychylił się do poglądu odwołującej, że okresy te należało uwzględnić do stażu pracy w warunkach szczególnych. Za taką kwalifikacją tych okresów przemawia utrwalona linia orzecznictwa. Można tutaj wskazać na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.07.2003 r. (II UK 323/02, OSNP z 2004 r., nr 11, poz. 197) czy uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2003 r. (II UZP 10/03, OSNP z 2004 r., nr 5, poz. 87). Z orzeczeń najnowszych, zacytowano uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26.07.2017 r. (II AUa 16/17, LEX nr 2340295):

„Problem dotyczący obliczania okresów zatrudnienia, w tym okresów pracy w warunkach szczególnych zarysował się w związku z późn. zm. wprowadzonymi ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 r. do art. 32, określającego warunki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez dodanie przepisu ust. 1a. W przepisie tym postanowiono, że przy ustalaniu takich okresów zatrudnienia nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa, a zatem okresy niezdolności do pracy z

powodu choroby i macierzyństwa ulegają wyłączeniu z okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Dokonując wykładni tych przepisów Sąd Najwyższy uznał art. 184 ustawy o emeryturach i rentach za samoistną podstawę prawa do emerytury w oderwaniu od chwili osiągnięcia wieku emerytalnego (por. uchwałę z dnia 8 lutego 2007 r., II UZP 14/06, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 199, wyrok dnia 18 lipca 2007 r., I UK 62/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 269), a odnosząc się do relacji między art. 184 i wprowadzonym później art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej, zwrócił uwagę na zastosowanie art. 184 do tych ubezpieczonych, którzy w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli pełny staż ubezpieczeniowy, w tym wymagany okres pracy w szczególnych warunkach, lecz nie osiągnęli wieku emerytalnego, oraz zastosowanie art. 32 do tych ubezpieczonych, którzy chociażby jeden z tych okresów osiągnęli po wejściu w życie ustawy, nie później niż do dnia 31 grudnia 2008 r. W wyroku z dnia 8 lutego 2007 r. jasno wskazał, że ubezpieczeni, do których ma zastosowanie art. 184 ustawy, mogą realizować prawo do emerytury na "starych" zasadach po osiągnięciu wieku emerytalnego, nawet jeżeli ten wiek osiągną po dniu 31 grudnia 2007 r. Przyjęte w art. 32 ust. 1a ustawy różnicowanie okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach nawiązuje do daty wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 107, poz. 450 z późn. zm.), w której poprzednia definicja okresu pracy w szczególnych warunkach pozostała niezmieniona. Okres tej pracy obejmował zarówno okresy składkowe, jak i okresy nieskładkowe, jeżeli mieściły się one w okresie wykonywania pracy zgodnie z umową o pracę. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03 (OSNP 2004 Nr 5, poz. 87), stwierdzając, że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent.

W konsekwencji utrwał się w judykaturze pogląd, że art. 32 ust. 1 ustawy nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 lipca 2004 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005 Nr 22, poz. 361 oraz II UK 215/04, OSNP 2005 Nr 22, poz. 360 oraz z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, niepublikowany). Sytuacja osób wymienionych w art. 184, opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega właśnie na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe."

Sąd w pełni podziela cytowane oceny i zapatrywania prawne orzecznictwa. W konsekwencji, Sąd uznał, że do stażu pracy w warunkach szczególnych już uznanego przez organ rentowy (14 lat + 7 m-cy + 29 dni) należało doliczyć okresy absencji chorobowych (5 m-cy + 5 dni), co daje w sumie staż pracy w warunkach szczególnych wynoszący ponad 15 lat (dokładnie: 15 lat + 1 m-c + 4 dni).

Mając powyższe na względzie, na podstawie przytoczonych przepisów prawa materialnego i art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 kpc, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając odwołującej prawo do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia (...) r. (tj. dnia ukończenia(...)lat) – orzekając jak w sentencji.

Apelację od powołanego orzeczenia wywiódł organ rentowy, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania, ewentualnie – uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zarzuty apelacji objęły:

-naruszenie art.32 ust.1 a pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyjęcie, że do okresów pracy w warunkach szczególnych wlicza się okresy pobierania zasiłków chorobowych od 1 września 1980 r. do 13 września 1998 r. w wymiarze łącznie 5 miesięcy i 5 dni;

-naruszenie art.184 ustawy cytowanej wyżej poprzez błędne zastosowanie prowadzące w konsekwencji do zmiany decyzji i przyznania wnioskowanego świadczenia emerytalnego.

W uzasadnieniu środka zaskarżenia apelujący naprowadzał, że powoływana przez sąd I instancji w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia uchwała Sądu Najwyższego z 27 listopada 2003 r. sygn. IIIUZP 10/03 jest nieaktualna albowiem przepis art.32 ust.1a ustawy emerytalnej wszedł w życie dopiero 1 lipca 2004 r.

Ubezpieczona R. G. w złożonej odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od strony przeciwnej kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego jest bezzasadna.

Na wstępie Sąd Apelacyjny wskazuje, że w pełni akceptuje ustalenia stanu faktycznego poczynione na etapie postępowania pierwszo instancyjnego, co czyni zbędnym ich ponowne w tym miejscu szczegółowe przywoływanie.

Analiza akt postępowania prowadzi do wniosku, iż całkowicie chybione są podniesione w apelacji zarzuty naruszenia wskazanych w środku zaskarżenia norm prawa materialnego.

Prawidłowo oceniał sąd I instancji, iż w sprawie – wbrew stanowisku apelującego – nie znajduje zastosowania art. 32 ust. 1 a pkt 1 ustawy emerytalnej. Akceptując w pełni argumentację prawną Sądu Okręgowego należy ponownie z całą stanowczością stwierdzić, co następuje:

W art. 184 ustawy, obejmującym stany faktyczne zastane w dniu jego wejścia w życie, ustawodawca, który nie zróżnicował przesłanek nabycia prawa do emerytury przez osoby wykonujące pracę w warunkach szczególnych w zależności od daty ich urodzenia, a w efekcie daty osiągnięcia odpowiedniego wieku (art. 32 i art. 46 ustawy), w tym jednym wypadku osobno i w sposób szczególny uregulował sytuację prawną ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i osobom, które w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) wykazały okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz okresu składkowego i nieskładkowego określonych w art. 27 ustawy (co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn), zagwarantował prawo nabycia emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32.

Ratio legis takiego rozwiązania ustawodawcy została wielokrotnie wyjaśniana przez Sąd Najwyższy, który uznał art. 184 ustawy o emeryturach i rentach za samoistną podstawę prawa do emerytury w oderwaniu od chwili osiągnięcia wieku emerytalnego (por. uchwałę z dnia 8 lutego 2007 r., II UZP 14/06, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 199, wyrok dnia 18 lipca 2007 r., I UK 62/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 269). Odnosząc się do relacji między art. 184 i wprowadzonym później art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na zastosowanie art. 184 do tych ubezpieczonych, którzy w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli pełny staż ubezpieczeniowy, w tym wymagany okres pracy w szczególnych warunkach, lecz nie osiągnęli wieku emerytalnego, oraz zastosowanie art. 32 do tych ubezpieczonych, którzy chociażby jeden z tych okresów osiągnęli po wejściu w życie ustawy, nie później niż do dnia 31 grudnia 2008 r. W wyroku z dnia 8 lutego 2007 r. jasno wskazał, że ubezpieczeni, do których ma zastosowanie art. 184 ustawy, mogą realizować prawo do emerytury na "starych" zasadach po osiągnięciu wieku emerytalnego, nawet jeżeli ten wiek osiągną po dniu 31 grudnia 2007 r.

Przyjęte w art. 32 ust. 1a ustawy różnicowanie okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach nawiązuje do daty wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 107, poz. 450 ze zm.), w której poprzednia definicja okresu pracy w szczególnych warunkach pozostała niezmienną. Okres tej pracy obejmował zarówno okresy składkowe, jak i okresy nieskładkowe, jeżeli mieściły się one w okresie wykonywania pracy zgodnie z umową o pracę. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03 (OSNP 2004 nr 5, poz. 87), stwierdzając, że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent.

W konsekwencji utrwalił się w judykaturze pogląd, że w art. 32 ust. 1a ustawodawca wprowadził istotną zmianę w stanie prawnym, w którym niemożliwe było w drodze wykładni ustalenie zasady pomijania w okresie ubezpieczenia okresów niezdolności do pracy z powodu choroby, oraz że art. 32 ust. 1 ustawy nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 lipca 2004 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04,

OSNP 2005 nr 22, poz. 361 oraz II UK 215/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 360 oraz z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, niepublikowany). Problem zaliczania do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów wcześniejszych (okresów zatrudnienia), sprzed 15 listopada 1991 r., ustawodawca rozstrzygnął przez wyłączenie ich z regulacji art. 32 ust. 1a ustawy.

W przepisie art.184 ustawy emerytalnej ustawodawca utrwalił sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym; przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia. Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których mowa w art. 184 ustawy, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd ocena, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. Pogląd ten wzmacnia treść art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, odsyłająca w zakresie warunków emerytalnych do przepisów dotychczasowych (obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r. Takie stanowisko – w pełni aprobowane przez sąd orzekający – zaprezentowane zostało w wyroku Sądu Najwyższego Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r. I UK 12/11 oraz z dnia z dnia 31 stycznia 2017 r. I UK 64/16 , gdzie wprost wskazano, że data 1 stycznia 1999 r. stanowi granicę również dla okresów zasiłków chorobowych, czyli nie jest możliwe uzupełnienie brakującego okresu pracy w szczególnych warunkach sprzed tej daty o okresy zasiłków chorobowych po 1 stycznia 1999 r. w tym samym zatrudnieniu.(LEX nr 2258060).

Mając na uwadze całość przywołanej argumentacji orzeczono o oddaleniu apelacji pozwanego organu rentowego jako bezzasadnej w myśl art.385 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art.98 §3 k.p.c. w związku z §10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.).

del. SSO Renata Pohl	SSA Marta Sawińska	SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans
----------------------	--------------------	--------------------------------